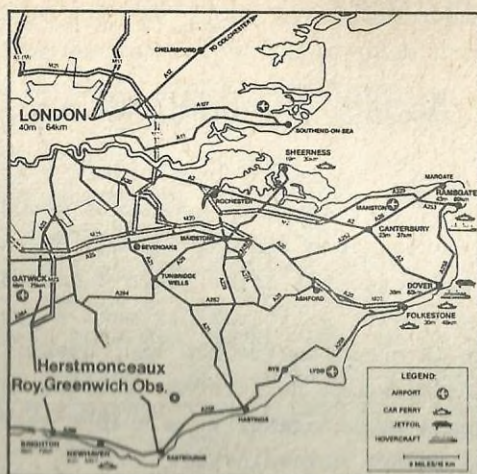

Angliai útiélmények - I.

Szerencésnek mondhatom magam, hogy sikerült Angliába kijutnom. A veszprémi TIT szervezésében rendezett kéthetes nyelvtanfolyam keretében Hastingsben laktunk egy-egy családnál elszállásolva. Hastings egy Londontól délre fekvő tengerparti kisváros, a Hertmonceaux-kastélytól - itt működik most a greenwichi obszervatórium - csupán 14 mérföldnyire /20 km/. Szabadidőmben igyekeztem néhány levelezőtársamat felkeresni, illetve egy-két csillagászati nevezetességet meglátogatni -- a közben szerzett élményeimmet szeretném megosztani olvasóinkkal.

A két hét során két egynapos kirándulást szerveztünk Londonba. Terveim között szerepelt egyebek között egy ZX Spectrum számítógép vásárlása, amely jelentősen megcsappantotta zsebpenzemet /75 font/; valamint a Foyles-könyvruház megtekintése. Ez a világ egyik legnagyobb könyvruháza, ahol 5 szinten csak könyvek sorakoznak. Természetesen megkerestem a csillagászati könyvek sarkát is, ahol - ha pénzből futotta volna - a bőség zavarában nem tudtam választani. Többnyire tudományos népszerűsítő könyvek sorakoztak a polcokon, de akadt jónéhány csemege is, amit megvettem volna. A Sky and Telescope-ban hirdetett csillagkatalógus /2000-es epochára/ egy 3 kötetes könyv, amit a mély-ég észlelőink bizonyára haszonnal forgatnának. Egy, a meteoritek osztályozásával foglalkozó könyv felkeltette érdeklődésemet, csak hát az ára - 120 oldal - 16 font /kb. 1000 Ft/ volt.

A kastélyok, székesegyházak, várak egy részét csak kívülről jártuk be, lévén, hogy a belépés 1,5-2,5 fontba került /1 font akkor kb. 65 Ft-nak felelt meg/. Szerencsére a British Museum-ban /néhány más londoni múzeum mellett/ ingyenes volt a belépés. A Nature Museum a British Museum természetrajzi része -- egy igen impozáns külön épületben foglal helyet. A főbejáraton belépve egy nagy csarnokba jutunk, ahol azonnal fényképeznem kellett az óriási őshüllők csontvázait látván. A kényszerű filmcserét az

egyik dinoszaurusz lábához kuperodva végeztem el. A különböző kiállítási termekben szinte bármennyi időt el tudtam volna tölteni. Ennek szűkében lévén legelőször a meteoriteket kerestem meg.

A teremben természetes világítás híján sárgás fényű lámpák adták a fényt. Körben a falakon a meteoritek kialakulását és osztályozását bemutató tablók helyezkedtek el. A vitrinekben pedig a legkülönbözőbb méretű, összetételű "kövek" voltak láthatók, feltüntetve hol, mikor hullottak, milyen típusúak. Többségüket eredeti állapotában állították ki, de akadt közöttük néhány vas-meteorit-csiszolat, illetve maratott felületű metszet is. Néme-lyik felületen jól ki lehetett venni a kamacit és taenit téglalap-
 lapos "szövetszerkezetét", míg más felületeken a Widmanstätten-vonalakat is -- ezek a földön kívüli eredet egyértelmű bizonyítékai.

Az egyik vitrinben egy ausztráliai meteoritzápor kb. 30 vas-meteorit-darabját láthatjuk, ezeket különböző helyekről gyűjtötték be. A bejáratnál szemben egy kb. 50 x 50 x 50 cm-es méretű nagy kőmeteorit látványa nyűgözött le. Egy másik vitrinben néhány tipikus tektitet mutatnak be: gömb, fél kagyló, csepp, súlyzó alakúakat. Néhány centiméteres nagyságúak. Megint egy másik-

ban többek közt 1-2 cm-es, homokszínű, üvegszerű, felületén néhány kagylós törést mutató meteoritet helyeztek el, amiről talán el sem hiszem, hogy az, ha nem látom kiállítva. Hardi Feri mikrometeorit-diáin láttunk hasonlókat, amelyekről akkor határozottan állítottam, hogy nem lehet az -- de ezek után elbizonytalanodtam.

Egy "meteorit-kuriózumot" is láttam, amelyről én csak annyit tudtam megállapítani, hogy felülete eltér a tipikus kő- és vas-meteoritekétől. Csak annyi volt mellé írva: "Meteorit a Marsról?" A világon talált több ezer meteorit közül csak néhány ilyen akad, amelynek összetétele elüt a többiétől. Kőzetelemzések, szövetszerkezeti és összetétel-vizsgálatok alapján lehetségesnek tartják, hogy ezek egy bolygóról, a legvalószínűbben a Marsról származhatnak. A legújabb kőelemzések viszont e lehetőséget is erősen megkérdőjelezzik.

A terem közepén két kisebb meteorit társaságában volt felállítva egy hatalmas csiszolt vasmeteorit-metszet. "Mindössze" 10 cm vastag, kb. 140 cm hosszú és 70 cm széles volt. A metszet felülete összefüggő volt, de néhány cm-enként ugyancsak néhány cm nagyságú, szabálytalan alakú, sima szélű lyukak szaggatták. Ezek egyenletesen oszlottak el a csiszolt felületen. Az egész meteorit tele lehetett ilyen lyukakkal. Néhány híresebb meteorithullás is képviseltette magát viszonylag "jelentéktelenebb" darabokkal: Canyon Diablo /USA/, Allende /Mexikó/, Pultusk /Lengyelország, 1868/. Ez utóbbit hazánk területéről, Rajkáról is látták.

Jónéhány szép ásványt is kiállítottak a szomszéd teremben. A 20-30 cm-es kristályok között rábukkantam még néhány "kisebb", 10-20 cm-es meteoritra, valamint egy számomra érdekes, mintegy 50 cm-es megszilárdult lávacseppre. Az összes meteoritot meg kellett örökítenem. Átlagban 3-4 kiállított darab került egy-egy diakockára - vakum nem lévén - természetes fényben. /A vaku különben megváltoztatná a természetes fényviszonyokat! / A kevés fény ellenére megfelelően sikerültek a képek. Ugyanis nem hiszem, hogy a közeljövőben alkalmam lesz e meteoritokat eredetiben látnom...

Visszafelé még néhány szépen kitömött állatot is láthattam: jegesmedvét, tigris, gazellát, különböző madarakat - azonban az állatkerti élő példányok jobban tetszenek. Érdekesebbek voltak a kiállított tengeri élőlények, főképpen a rákok méretben és színeiben igen változatos világa. A rovarok között is láttam egy-két tenyérnyi nagyságú lepkét.

Felkerestem még a múzeum könyvesboltját, mivel még itthon kiírtam magamnak egy-két könyvcímet. Meg szerettem volna vásárolni többek között a múzeum kutatójának, Hutchinsonnak meteoritkatalógusát, amely a Földön eddig fellelt összes meteorit leglényesebb jellemzőit tartalmazza /fényképek nélkül/. Megtaláltam, kezemben forgattam, megnéztem tartalmát. De az árát is: 38,50 font, azaz kb. 2500 Ft. Visszatettem, megmaradt továbbra is tervek. Hiába, a kultúra drága Angliában -- legalábbis hazai keresetünkhöz viszonyítva...

SÜLE GÁBOR

Meteoros rövidhírek

☉ "LÉGITÁMADÁS" SZOLNOKON

E sajátos cím - meglehet - nemzetközi jelentőségű eseményt takar. 1986. március 10-én egy fiú a kutyáját sétáltatta Szolnokon a Zagyva töltése közelében. Este fél és háromnegyed hét között, azaz már alkonyat után egy fényjelenségre lett figyelmes az égen, egy színét változtató nagy tűzgolyóra. A megpillantás után néhány másodperccel az izzó darab a töltés oldalába csapódott - megfigyelőinktől kb. 150 m-re.

Gaál Attila, aki a jelenséget szemmel végigkövette, megkereste a becsapódás helyét. Egy kb. 20x30 cm-es friss mélyedés alján 3 darab - mint később kiderült - jól mágnesezhető, mintegy 6-700 gramm össztömegű "követ" talált, felületünkön égési, pörkölődési nyomokkal. Az eseményről Dankó Sándor szíves segítségével, közreműködésével értesültünk /sajnos csak ápr. 8-án szerzett tudomást minderről/.

Lapzártakor annyit tudunk, hogy a leletek - különböző közvetítőkön keresztül - a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Ásványtani Tanszékére kerültek további vizsgálatok céljából. A tanszék kutatói szerint "nem zárható ki a légkörön kívüli eredet", ennek megfelelő komolysággal kezelik a témát. /Adalékul: tudomásunk szerint utoljára 1944-ben hullott fellelt meteorit hazánkban./